

Pasi Saukkonen

Erikoistutkija, dosentti
Helsingin kaupungin tietokeskus
pasi.saukkonen@hel.fi
<https://pasisaukkonen.wordpress.com/>

Kätteleminen, jalkapallo ja oluenjuonti

Opetushallituksen teettämän tuoreen kyselyn mukaan suhtautuminen monikulttuurisuuteen vaihtelee nuorten keskuudessa niin sukupuolen kuin äidinkielen mukaan. Monikulttuurisuuden lisääntymiseen suhtautui myönteisesti vajaa kuusikymmentä prosenttia ruotsinkielisistä vastaajista ja naisista/tytöistä. Sen sijaan suomenkielisistä alle puolet ja miehistä/pojista vain noin kolmannes koki monikulttuurisuuden lisääntymisen kiinnostavana tai innostavana.

Noin joka toisen nuoren miehen tai pojan mielestä monikulttuurisuuden lisääntyminen ei kuitenkaan herätä sen kummemmin myönteisiä kuin kielteisiääkään tunteita. Välinpitämätön, tai rauhallinen, suhtautuminen asiaan on yleistä myös muissa vastaajaryhmissä. Se tuntuu yllättävältä monikulttuurisuudesta käytävän keskustelun ajoittaista kiihvautta vasten tarkasteltuna. Onko monille suomalaisille nuorille monikulttuurisuus yksinkertaisesti uusi normaali, jonka kanssa eletään?

Tällaisten kyselytutkimusten kohdalla jään kuitenkin aina miettimään, mitä vastaajat ajattelevat lomaketta täyttäessään. Monikulttuurisuus on monitulkintainen käsite. Se voidaan ymmärtää monella eri tavalla, eikä kaikilla merkityksillä välttämättä ole edes mitään tekemistä "kulttuurin" kanssa. Monikulttuurisuudesta yleisesti voidaan olla jotain mieltä, mutta arjen kohtaamiset ja sosiaaliset tilanteet tuottavat siihen uusia näkökulmia. Ne voivat yllättää sekä monikulttuurisuuden kannattajan että vastustajan.

Brysselin-matkallani nappasin tapani mukaisesti jo Zaventemin lentokentältä paikallisen De Standaard-sanomalehden. Seuraan De Standaardin verkkoversiota kännykkäni kautta, mutta paperista lehteä luen harvakseltaan. Tämä huhtikuinen viikonloppunumero oli kuin minua varten laadittu, täynnä maa-hanmuuttoa ja monikulttuurisuutta koskevia korkeatasoisia kirjoituksia. Lehteä lukemalla saattoi kurkistaa siihen, mitä monikulttuurisuus Belgian Flanderissa tänään tarkoittaa ja miten siitä puhutaan.

Noiden päivien poliittisesti vakavin monikulttuurisuuskiista ei koskenut suoraan maa-hanmuuttajia, vaan yhtä Flanderin ja etenkin Antwerpenin kaupungin vanhimmista vähemmistöistä. Edessä olivat kuntavaalit, ja paikalliset kristillisdemokraatit kosiskelivat ehdokkaaksi ultraortodoksista hasidijuutalaista Aron Bergeriä. Siitä syntyi kuitenkin skandaali, kun Berger ilmoitti kieltäytyvänsä uskontonsa vuoksi kättelemästä naisia. Hänen mukaansa se olisi väärin, epäkunnioittavaa, hänen vaimoaan kohtaan. Muutamien päivien soutamisen ja huopaamisen jälkeen Berger vetäytyi ehdokkuudestaan.

Metakka oli nytkin melkoinen, ja lehden kolumnistin Paul Goossensin tavoin voimme vain vavisten kysyä, minkälaiseen myllytykseen asianomaiset olisivat joutuneet, jos kyseessä olisikin ollut potentiaalinen muslimiehdokas. Toisaalta tekee myös mieli kysyä, olisiko tapaus Aron Berger noussut näihin mittasuhteisiin ilman viime vuosien

kiistoja islamin arvomaailmasta, kulttuurisista käytännöistä ja uskonnon asemasta eurooppalaisissa yhteiskunnissa? Ehkä eroa kättelelykulttuurissa olisi aikaisemmin katsottu läpi sormien.

Filosofi Patrick Loobuyckiin nojaten Goossens painottaa, että meidän on haettava yhteiskuntiimme tilaa "tolkulliselle sopeutumiselle". Tärkeä huomio. Kun kaikkea ei voida sallia, mutta toisaalta kaikkea ei myöskään voi kieltää, jäljelle jää sallitun tai vähintään siedetyn alueen määrittäminen. Tuolla alueella toteutuu monikulttuurisen yhteiskunnan kulttuurin vapaus, jonka on syytä olla mahdollisimman laaja.

Goossensin mukaan maahanmuuttajilta ja erilaisten vähemmistöjen edustajilta voidaan perustellusti odottaa lakien noudattamista. Mutta vaatimus yksisuuntaisesta sopeutumisesta yhteiskunnan kaikkiin oletetusti yhteisiin arvoihin ja normeihin johtaa helposti kohtuuttomuuksiin ja epätarkoituksenmukaisiin toimiin. Loobuyck toteaa puolestaan kirjassaan *Samen leven met gezond verstand*, että käyttökelpoinen raja oikeutetun ja ei-oikeutetun vaatimuksen välillä menee siinä, voidaanko tietyn säännön, tavan tai käytännön takaa löytää moraalinen vai käytännöllinen perustelu.

Jos normi on moraalisesti perusteltu, siitä ei voi joustaa. Hän mainitsee tästä esimerkkinä moniavioisuuden ja pakkoavioliittojen kiellot sekä oppivelvollisuuden. Mutta jos asia on puhtaasti käytännöllinen, vapaassa yhteiskunnassa ei pidä pakottaa kaikkia yhteisöjä ja yksilöitä samaan muottiin. Se ei ole oikea tapa elää järkevästi yhdessä moniarvoisessa yhteiskunnassa.

Eron tekeminen näiden kahden perustelukategorian välillä ei tietenkään aina ole yksinkertaista. Monissa kysymyksissä joudutaan punnitsemaan erilaisia motiiveja, taustatekijöitä sekä seurauksia ja vaikutuksia. Tervehtimiseen liittyvät kulttuuriset käytännöt ovat arjen banaaleimpia asioita, mutta niiden taakse kätkeytyy moraalisia arvostelmia, joiden punnitseminen toisiaan vasten voi johtaa kimurantteihin kysymyksiin.

Lukemani lehden kiinnostavin monikulttuurisuusjuttu käsitteli kuitenkin urheilua ja alkoholia, tarkemmin olutta ja jalkapalloa. Vilvoorde on nopeasti kasvava – ja etnisesti ja kulttuurisesti moninaistuva – pikkukaupunki

Brysselin kupeessa. Belgian marokkolaistaustaisten perustama jalkapalloseura SC Vilvoorde pyrkii olemaan eri väestöryhmiä yhteen kokoava sosiaalinen hanke, jossa vanhemmat ja lapset tapaavat toisiaan ja tutustuvat toisiinsa. Tähän tarkoitukseen se sai myös kunnalta tukea.

Homma meni kuitenkin jokin aika sitten pahasti pieleen. Jalkapalloseuran johto päätti, että klubikahvilassa ei enää myydä alkoholia. Keskusteluilmapiiri meni sakeaksi syytöksistä islamille alistumisesta ja shariaan pakottamisesta. Kentän laidalla on pidetty aggressiivisia mielenosoituksia. Paikallisen urheilutoimenjohtajan mukaan kaikilla pitää olla oikeus juoda mitä lystää. "Minä olen kasvanut jalkapallon kanssa, ja aina on ottelun jälkeen tuoppi olutta juotu."

Alkoholitarjoilun kieltäminen ei välttämättä edistä seuran tavoitteita sillanrakentajana. Reaktio tuntuu kuitenkin ylimitoitetulta, eikä sekään auta väestöryhmiä lähestymään toisiaan vuoropuhelun merkeissä. Mitähän, jos jokin kantaflaamien seura olisi tehnyt vastaavan päätöksen, olisiko silloin oltu yhtä ärhäkkäästi oluenjuontia puolustamassa? Alkoholien myynnin rajoittamista tällaisessa paikassa voidaan nimittäin hyvin perustella myös kansanterveydellisillä ja kasvatuksellisilla syillä. Itse asiassa näin teki myös SC Vilvoorde.

Loobuyckiin nojaten on kuitenkin selvää, että alkoholienmyyntiin pakottamiselle lasten urheiluseuran kahvilassa ei ole mitään moraalisia perusteluita. Näin ollen SC Vilvoordella pitäisi olla täysi vapaus päättää asiasta itsenäisesti, eikä kunta saisi vähentää tukeaan seuralle tällä perustelulla. Päätös ei välttämättä edistä lyhyellä aikavälillä väestöryhmien integroitumista, mutta sen pitkän keston seurauksia ja vaikutuksia kannattaisi odottaa kärsivällisesti.

Ehkä seura alkaisi jossain vaiheessa hoidella kantaflaameista mukaan niitä, jotka ovat kyllästyneet nousuhumalassa lapsensa lahjakkuudesta meuhkaaviin öykkäreihin. Tai voisi myös käydä niin, että nuoremmat polven marokkolaistaustaiset alkaisivat toivoa oluenmyyntiä takaisin. Tutkimusten mukaan Euroopan nuoret muslimit poikkeavat vanhemmistaan monissa uskonnon harjoittamisen ja islamin normien mukaisen käytöksen kysymyksissä. Myös alkoholi maistuu enemmän.